

Speech Sander Dekker, minister voor Rechtsbescherming
[Alleen het gesproken woord geldt]

Dames en heren,

'Achter de wolken schijnt de zon.' Een spreekwoord dat zó vaak wordt gebruikt, dat het een cliché is geworden. Het klinkt opbeurend, maar de woorden dringen nog amper tot je door.

Tótdat je oog in oog met dit spreekwoord staat, in 'Doodencel 601'. Met een roestige spijker in de muur gekrast, door een gevangene die zijn laatste nacht inging.

Wetend dat hij de volgende ochtend uit de cel zou worden gelicht, door het Poortje zou moeten, en afgevoerd zou worden naar de Waalsdorpervlakte. Om daar tenslotte gefusilleerd te worden.

Daar is niets clichés aan.

Wat zegt het over een mens, dat je ondanks al die verschrikkingen hoop houdt? Dat je met elkaar het Wilhelmus zingt, terwijl ze een kameraad van je afvoeren?

Dat je eensgezind bent, ondanks verschil in afkomst, overtuiging en achtergrond? Ondanks het onrecht dat je wordt aangedaan? Ondanks dat je je vrijheid kwijt bent? Ondanks de ontkenning dat je mag zijn wie je bent?

De teksten in Doodencel 601 zijn - hoe hartverscheurend ook - een teken van hoop, van veerkracht en saamhorigheid. Waar je ook in gelooft, wat je voorgeschiedenis ook is, wie je ook bent als persoon.

Dát inzien en voelen, is begrijpen waarom het Oranjehotel zo belangrijk is als Nationaal Monument, in deze internationale stad van vrede en recht.

Ik kom al jaren op mijn racefiets langs deze plek; vanuit Scheveningen, over de Stevinstraat, via de Watertoren op weg naar Katwijk en Noordwijk. Lang zonder te weten wat zich hier precies heeft afgespeeld. Me niet bewust van de geschiedenis.

Eens per jaar zag ik buiten bloemen liggen, en vroeg me dan af waarvoor dat was. Pas toen ik in 2004 in de gemeenteraad van Den Haag kwam, hoorde ik over het Oranjehotel.

Dat zegt niets over mijn docenten geschiedenis, maar alles over hoe we jarenlang met deze plek zijn omgegaan. Na de oorlog was men vooral gericht op de wederopbouw, niet op het behoud van historie. Daarna werd het een 'gewone' gevangenis. Er was zelfs sprake van dat het Oranjehotel met de grond gelijk zou worden gemaakt.

Dat is nu niet meer voor te stellen. We mogen trots zijn dat zó veel mensen zich hebben ingezet voor het behoud van het Oranjehotel. Dat het behalve een Nationaal Monument een museum is geworden waar jong en oud de geschiedenis kan zien, horen én voelen.

Want als je het verhaal eenmaal kent, vergeet je het nooit meer. Dan zíé je de plaquette, naast het Poortje:

'Gedenk hun laatste gang door deze poort.

Hun leven voor vrijheid en voor recht gegeven.

Zet hun strijd voort.'

Een gedicht van oud-gevangene Antonie Donker. Dan hóór je de verhalen, dan voel je de angst. Dan beseft je hoe kwetsbaar vrijheid is.

Het Oranjehotel is pas kort opengesteld voor publiek, maar maakt nu al een onuitwisbare indruk. Lucas, acht jaar, schreef na het zien van deze plek: *'Ik ben blij dat iedereen nu vrij is!'* Dat is precies wat het Oranjehotel laat zien: hoe belangrijk onze vrijheid is.

De Tweede Wereldoorlog lijkt lang geleden, maar als je de tijdlijn in een geschiedenisboek ziet van het jaar nul tot nu, is het nog maar net voorbij. Voor sommige aanwezigen hier zal het als de dag van gisteren voelen.

Oud-gevangenen van het Oranjehotel hebben alle reden om te willen vergeten, en tóch herdenkt u. Net als uw kinderen, uw kleinkinderen, uw geliefden. Omdat u er tot in uw vezels van doordrongen bent, dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.

Vrijheid vraagt om verdraagzaamheid, mildheid, leven en laten leven. Maar het vraagt óók om verantwoordelijkheidsgevoel, moed en verzet.

In het Oranjehotel is dat in het groot te zien, op een manier die bijna niet te bevatten is. In ieder van onze levens zien we het ook in het klein terug.

Wanneer tonen we verantwoordelijkheidsgevoel, moed, verzet?

Kom je in actie, als iemand lastig gevallen wordt?

Durf je de ander aan te spreken, als zijn gedrag daarom vraagt?

Wat doe jij tegen onrecht? Als een kind in jouw klas gepest wordt? Doe je mee, neger je het, of ga je er tegenin?

Elke dag zijn er keuzes waardoor je de vrijheid van een ander vergroot, of juist beknot.

Dames en heren,

In onze tijd beschermt de overheid ieders vrijheid, grijpt in als dat nodig is, en straft wie straf verdient. Maar vrijheid is niet alleen de verantwoordelijkheid van de overheid, het is de verantwoordelijkheid van ons allemaal.

We moeten voor elkaars vrijheid op blijven komen. Het Oranjehotel is behalve een plek waar vreselijke dingen zijn gebeurd, een plek van verantwoordelijkheidsgevoel, moed en verzet.

Vrijheid is geen récht, het is een gezamenlijke opdracht.

Een opdracht waar we actief aan moeten werken.

Elke dag weer.

--